

Imidlertid er det forståeligt, om den lige til det sidste travlt optagne forretningsmand ikke har kunnet overkomme også det, og enhver dyrker af dansk erhvervslivs historie vil glæde sig over, at han dog nåede at skrive bogen om »Danske Pionerer i Sibirien«.

Vagn Dybdahl.

Hans P. Carl: Træk af dansk skibsfarts historie. 1949. (Nyt nordisk Forlag, Arnold Busck).

Før skibsreder Hans P. Carl døde i maj 1948, havde han fuldendt ovennævnte bog, der oprindeligt var tænkt udsendt ved dampskibsselskabet »Heimdals« halvtredeårs jubilæum i januar 1945. Bogen er med sin blanding af memoirestof og historisk fortælling blevet en yderst læseværdig og underholdende fremstilling af almindelig kulturhistorisk interesse.

Efter en kort oversigt over slægten Carl fra Rømø, vel den danske lokalitet, der fremfor nogen har fostret skibsredere, bringes fortrinsvis på grundlag af erindringer i manuskript og samtidigt brevstof en fyldig livsskildring af skibsreder Lindhardt Hansen Carl (1813—1893). L. H. Carls erindringer strækker sig fra 1820'erne og til omkring 1880. De giver først et indtryk af vilkårene i sejskibene på langfart til oversøiske pladser og fortæller dernæst om hans deltagelse i grundlæggelsen af dansk dampskibsfart.

Efter dette livlige afsnit om L. H. Carl følger redegørelser for de forskellige Carl'ske selskabers historie, og der gives levnedbeskrivelser af mænd som Adolf og Martin Carl. Det er en meget givende fremstilling, hvor der nok kunne have været bortskåret en del, men som helhed betyder den en kærkommen udvidelse af vor erhvervshistoriske litteratur. I omtalen af de enkelte selskaber kunne man have ønsket nogle flere og nogle mere fyldige oplysninger om selskabernes arbejdsvilkår, fortjenester og indre organisation, eventuelt på bekostning af det personalhistoriske stof. Kildematerialet har dog sikkert her begrænset mulighederne; og der er grund til at hilse med tilfredshed, at så meget gennem bogen er blevet bevaret for eftertiden, som sket er.

Vagn Dybdahl.

Helge Bruhn: Dannebrog og danske Faner gennem Tiderne. 1949. (Jespersen og Pios Forlag).

Med støtte af krigsministeriet og en række af vore fornemste fonds har oberstløjtnant Helge Bruhn udgivet denne bog. Det er — som man kunne vente — blevet en særdeles præsentabel bog, hvor der ikke er sparet, hverken hvad angår den typografiske opsætning eller de mange billeder og farveplancher, der pryder bogen. Disse billeder, navnlig de fint udførte farvelitografier af gamle danske militærfaner, er en meget værdifuld del af bogen, idet der her er offentliggjort et billedmateriale, hvoraf en stor del ikke før har været tilgængelig i vor historiske litteratur.

Bogens emne er jo ikke et af de mest centrale i historieforskningen, og da væsentlige afsnit mere handler om de militære faner end om Dannebrog, er det i høj grad den danske militærhistorie, bogen giver besked om. Inden for dette område får vi da også meget at vide, idet forfatteren som baggrund indtager forhold som hærens organisation og rekruttering og indfletter enkelte slagskildringer, dog noget tilfældigt udvalgt, synes det.

Ud over det rent militærhistoriske bringer bogen en del stof af mere almin-

delig historisk og kulturhistorisk art. Der er en god gennemgang af sagnet om 1219 og dette sagns udvikling. Forbindelsen mellem Danmark og Estland før Valdemar Atterdags salg omtales også. Et pudsigt kulturhistorisk træk er den barske humor, der lyser ud af nogle deviser på fanerne fra Christian V's tid, f. eks.: »Faar, der bræger møget, mælker lidt« eller »Snack har vi nock af«.

I bogens sidste afsnit gøres rede for Dannebrogs udvikling fra kongens og hærens fane til folkets flag; måske kunne man ønske denne del af værket udbygget, da dette emne må have større almen interesse.

J. Holst-Jensen.

Hugo Matthiessen: Fæstning og Fristed, Fredericia Interiører med Figurer 1760—1820. 1950. (Gyldendal).

Denne bog — tilegnet Fredericia i 300-aaret for byens grundlæggelse — er en fortsættelse af den i 1911 udsendte »Fredericia 1650—1760. Studier og Omrids«. Hugo Matthiessen antyder ofte i sine undertitler det lette — undertiden næsten yndefulde, der er over hans kulturhistoriske skildringer. Mest malende er vel undertitlen til bogen om Limfjorden »Fortoninger og Strejflys«. I den foreliggende bog gives en fornemmelse af en scene med hurtigt skiftende skuespillere, som agerer i Fredericias sidste aar som »mærkelig« by. De to forhold, som skilte den ud fra andre byer, kan angives ved to kapiteltitler, nemlig det 4. Fremmede Trossamfund og det 5. Fallenternes Fristed.

Asylrettighederne skabte af Fredericia en broget by, og Hugo Matthiessen fremdrager af mangfoldigheden en række figurer, der spænder fra almindelige smaafallenter til eventyrere af europæisk format, for hvem byen var et hvile- og tilflugtssted i et uroligt liv.

Helt samme syn paa den havde ikke alle dens embedsmænd. At blive sendt til Fredericia var ofte som at blive sat udenfor. Mænd af den for opgaven rette støbning, som Hans de Hoffman, forstod dog at sætte sig ud over de vanskeligheder, som modsætningerne i befolkningen rejste. Han bliver herved, som en typisk repræsentant for den oplyste enevælde, byens betydeligste personlighed i dette tidsrum.

Modsætningerne har nok været af mere formel natur som for eksempel religiøs isolation; men der mærkes ingen ufred paa dette felt, hvad man ellers nok kunne vente med jøder, reformerte, katolikker og lutheranere i en lille by.

Med Napoleonskrigenes afslutning er det ligesom farven gaar af byen. Jøderne kan nu rejse, hvorhen de vil, og antallet af eventyrere og mærkelige fremmede mindskes. Fredericia bliver en almindelig dansk provinsby.

Hugo Matthiessen er jo efterhaanden næsten blevet en institution i dansk kulturhistorie. Med sit blik for det pudsige og sin sans for den lille detaljes virkning — ogsaa i stilen — er han let at læse og underholdende at følge. Men slaar man op bag i bogen, som i alle hans bøger, og finder de detaljerede kildehenvisninger, maa man erkende, at det næppe er helt galt at betragte historieskrivningen som en kunst.

Finn Lauridsen.

Charles Christensen: Kronborg. 1950. (G. E. C. Gads Forlag).

I Danmarks arkitekturhistorie under renaissancen indtager Kronborg en central stilling, og gennem Shakespeare er slottet blevet kendt i hele den engelsk-